

Natură și Prosperitate într-un peisaj istoric

Numărul III

Ianuarie 2012

DE RETINUT:

Programul LIFE+ este instrumentul de finanțare al proiectelor de mediu ale Uniunii Europene;

Obiectivul general al LIFE+ este contribuția la implementarea politicii de mediu a Uniunii Europene, inclusiv prin beneficii aduse comunităților rurale.

LIFE+ finanțează proiecte demonstrative de importanță europeană.

SUMAR:

Pajiști Transilvănene STIPA.....pag. 1

Peisajul cultural Transilvănean..pag. 2

Pericolele alterării pajilștilor.....pag. 3

Activități în școli în cadrul proiectului STIPĂ .....pag. 4

Pajiștile din Transilvania - o scurtă descriere

Întinderea și structura pajiștilor actuale din Transilvania este rezultatul interacțiunilor dintre natură și om, din ultimii 2000 de ani, dar mai ales din ultimii 500 de ani. Dacă în urmă cu 2000 de ani pădurile ocupau peste 85% din suprafața colinară și montana a Transilvaniei, azi suprafața acoperită cu păduri s-a redus la sub 25%. Ca urmare a defrișărilor masive, a crescut suprafața pajiștilor utilizate ca pășuni, fânețe, livezi extensive sau terenuri arabile, folosite prin alternanță o perioadă scurtă de timp. Utilizarea tradițională a pajiștilor și pădurilor de comunități umane cu etnii diferite (români, maghiari, germani) a dus la diferențierea specifică a unor structuri din pajiștile și pădurile situate în apropierea acestor comunități. Utilizarea diferențiată a proprietăților private, în general mici, a dus la formarea unui peisaj aparte, numit **landschaft cultural mozaicat** sau **peisaj cultural** mozaicat. Acest tip de peisaj, cu o mare diversitate de medii de viață, a favorizat pătrunderea și apoi menținerea unui număr foarte mare de specii de plante și animale. Bogăția naturii din Transilvania se datorează țăranilor (numiți azi "fermieri"), animalelor crescute de aceștia și practicilor agricole tradiționale. Toată această bogăție pune în umbră orice țară central- sau

vest europeană.

În multe țări dezvoltate din punct de vedere economic, se alocă fonduri importante pentru a se încerca refacerea unor suprafețe mici, care să semene cât de cât cu pajiștile de odinioară. În Transilvania și mai ales în partea central-sudică a acestei provincii istorice, pajiștile cu înaltă valoare naturală se întâlnesc încă la tot pasul. Existența acestor terenuri ocupate de pajiști cu înaltă valoare naturală, în suprafață mare, cu o structură și o bogăție de specii exemplară, reprezintă o dovadă că practicile agricole și modul de administrare al terenurilor de către comunitățile locale, corespund celor mai avangardiste concepte pentru protecția și conservarea naturii. conservarea naturii.

Altfel spus, nu este nevoie de elaborarea unor planuri de management sofisticate, bazate pe studii costisitoare și de lungă durată, ci mai degrabă este nevoie de menținerea nealterată a modului de utilizare a terenurilor. În condițiile unei abordări materialiste a agriculturii, este nevoie de găsirea echilibrului pentru ca agricultura mixtă, extensivă (care folosește preponderent terenul pentru furnizarea hranei, în contextul legăturilor cu mediul înconjurător și întregul univers), fără utilizarea fertilizanților sintetici și pesticidelor să ofere suficiente venituri unui trai prosper.

Peisajul cultural transilvănean

Elemente de unicitate

Asemenea bisericilor fortificate, pășunile reprezintă un element important al identității culturale sud-transilvănene.

Zona în sine nu este un muzeu, ci un peisaj dinamic, în care trăiesc multe comunități rurale și care contribuie la dezvoltarea economică a regiunii. Diversitatea speciilor florei spontane reprezintă o sursă foarte valoroasă pentru furajarea animalelor, mai ales a celor din familia leguminoaselor. cum ar fi trifoiul, lucerna și altele (aceeași familie cu mazăria și fasolei).

Plantele oferă habitate prețioase pentru insecte și alte nevertebrate, păsări și mamifere, toate contribuind la structura ecologică esențială a peisajului. Multe din aceste specii de animale ajută la prevenirea dăunătorilor agricoli.

Deoarece biodiversitatea acestor peisaje este o resursă naturală foarte importantă, conservarea pășunilor reprezintă o prioritate pentru agricultura europeană.

Coadă rândunicii - larvă

Dacă plantele și dintre acestea cele cu potențial medicinal sau furajer sunt relativ bine cunoscute de unii oameni de la țară, cunoștințele referitoare la insecte sunt mult mai precare.

Bogăția de specii de plante asigură bogăția (diversitatea) speciilor de animale. Când spunem însă animale, majoritatea dintre noi se gândesc la păsări și mamifere, uitând că existența plantelor cu flori depinde de polenizatorii acestora (în mare parte insecte), tot așa cum bogăția speciilor de vertebrate depinde în cea mai mare măsură de numărul mare de specii de insecte. Dintre insecte, cel mai iubit grup este cel al fluturilor. Foarte puțini știu însă, că, dintre fluturi numai cca. 2% sunt cei care zboară ziua, restul fiind nocturni.

Papilio machaon
Coadă rândunicii

Capul șarpelui roșu

Fânețele și pășunile din zona noastră constituie câteva dintre ultimele pajiști tradiționale cu ecologie intactă din Europa.

Practicile agricole extensive și neintensiv, alături de agricultura mixtă, folosirea cantităților minime (sau chiar deloc) de îngrășăminte, și pășunatul rațional au permis supraviețuirea unei diversități extraordinare de floră spontană și faună sălbatică în una dintre ultimele zone cu Înalță Valoare Naturală din Europa.

Pășunile sunt nu numai habitate pentru multe specii de plante și animale care au dispărut din alte părți ale Europei, dar oferă totodată un spectacol vizual deosebit, mai ales vara.

Mai trebuie să subliniem că multă lume consideră omizile de fluturi drept dăunători și le tratează în consecință, strivindu-le sub talpa piciorului, crezând că au făcut un bine. În general omizile de fluturi sau alte insecte nu produc pagube mari,, plantele fiind adaptate în lungul proces de conviețuire cu insectele la această pierdere.

Euphydryas maturna
marmoratul frasinului

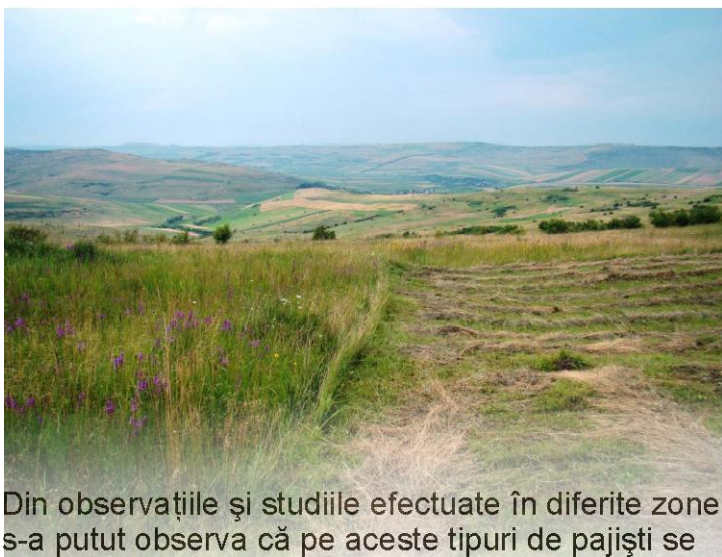
> Foto: Fundatia ADEPT

Consumând o parte din masa vegetală, insectele fertilizează solul prin excrementele lor, asigurând astfel, o bună dezvoltare a plantelor. Tot ele, insectele, asigură echilibrul natural, constituind hrană pentru multe păsări, reptile și mamifere. Multe insecte se hrănesc cu alte insecte sau le parazitează, constituind cea mai utilă armă de combatere biologică a eventualilor dăunători.

Iată cum, într-o pajiște cu înaltă valoare naturală, toți avem de câștigat, natura și omul deopotrivă. Nu ne rămâne decât să cunoaștem și să înțelegem acest lucru, pentru a menține și mai departe ceea ce natura și comunitățile locale, prin toate asemănările și diferențele dintre ele, au creat în timp de mai multe secole.

Pericolele care amenință pajiștile uscate

Din observațiile și studiile efectuate în diferite zone s-a putut observa că pe aceste tipuri de pajiști se pășunează intensiv și adesea se depășește încărcătura la hectar.

Deasemenea, pajiștile acestea sunt afectate negativ și de anumite practici greșite în ceea ce privește creșterea ovinelor; și anume, mutatul târelor, care se face destul de rar ceea ce duce la distrugerea totală a covorului ierbos, descoperirea totală a terenului, ceea ce favorizează în acest fel instalarea vegetație invazive și schimbarea compoziției floristice. Această alterare a florei naturale se poate face local (acolo unde târla a fost o perioadă mare de timp) sau pe suprafețe mai mari, cu trecerea timpului, dacă nu se intervine punctual cu măsuri de renaturare.

O altă practică care afectează pajiștile uscate este accesul animalelor pe aceste parcele pe sol umed, imediat după ploii sau zăpezi ceea ce duce la alunecări de teren ne semnificative la început dar care evoluează foarte repede.

În cadrul măsurii de agromediu cât și conform îndeplinirii condițiilor descrise în bunele practici agricole, fermierii trebuie să îndepărteze tufărișul prezent pe pajiști, iar în cazul pajiștilor uscate, dacă aceste tăieri nu se execută corect, pe curbele de nivel, pot duce la alunecări de teren. Tăierea tufărișului, chiar dacă se face corect, de multe ori se greșește, prin neîndepărtarea tufelor tăiate de pe teren, fie din pricina pantei foarte înclinată și foarte greu de accesat cu utilajele sau cai, fie din alte cauze. De aceea în cele mai multe cazuri aceste tufărișuri sunt incendiate de către fermieri cu toate că este interzis conform GAEC 5 și GAEC 8 și poate avea drept consecință chiar excluderea de la plată. Altfel spus, nu este nevoie de elaborarea unor planuri de management sofisticate, bazate pe studii costisitoare și de lungă durată, ci mai degrabă este nevoie de menținerea nealterată a modului de utilizare a terenurilor. În condițiile unei abordări materialiste a agriculturii, este nevoie de găsirea echilibrului pentru ca agricultura mixtă, extensivă (care folosește preponderent terenul pentru furnizarea hranei, în contextul legăturilor cu mediul înconjurător și întregul univers), fără utilizarea fertilizanților sintetici și pesticidelor să ofere suficiente venituri unui trai prosper.

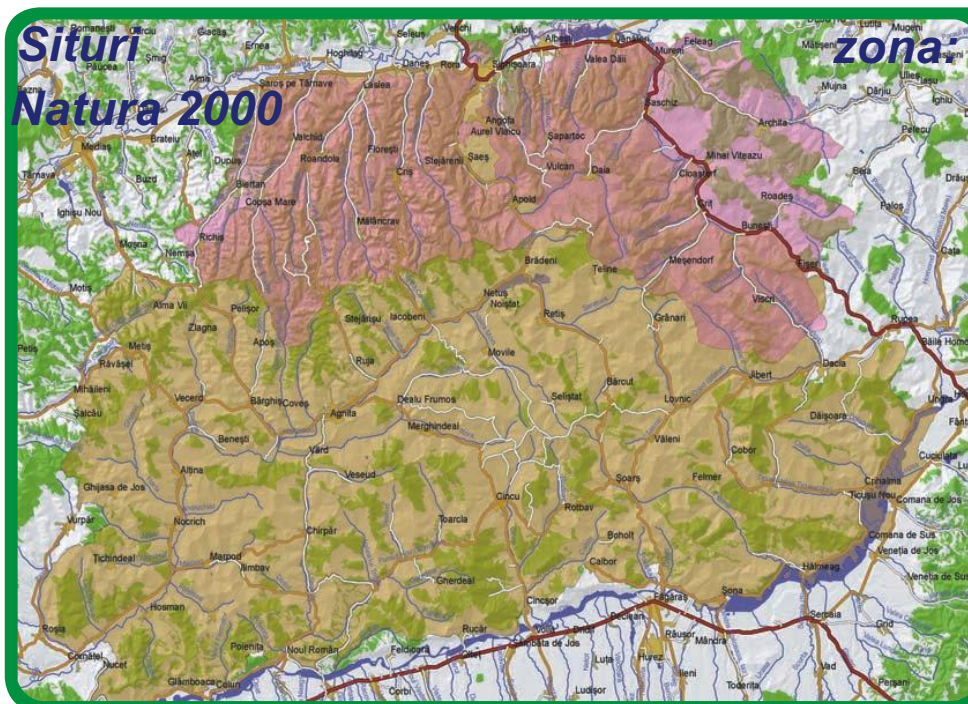
Rușcuță de primăvară

Activități în școli, în cadrul proiectului STIPA

Activitățile în școli reprezintă o componentă importantă a programului STIPA pentru că peisajul în care acești copii trăiesc este o comoară Europeană și o sursă de bunăstare pentru viitor. Drumețiile de studiu, inițiate anul trecut vor continua și în 2012.

Viitorul pajiștilor transilvănene necesită o planificare strategică atentă pentru a evita presiunile economice negative și pentru a sublinia importanța acestora pentru biodiversitatea europeană. Deși fermierii tradiționali nu au menținut pajiștile pentru frumusețea florei spontane sau pentru protejarea biodiversității în mod conștient, ecologiștii au recunoscut de multă vreme că aceste practici agricole bine știute au conservat diversitatea floristică impresionantă a pajiștilor cu înaltă valoare naturală (HNV). Acestea sunt sensibile la îngrășămintele chimice, care nu numai distrug plante importante din punct de vedere ecologic, dar în același timp eliberează nitrați și alți poluanți în apele din apropiere.

Hârtibaciu Târnava Mare

Zona proiectului **STIPA LIFE+** se află în **Situl Natura 2000 Sighisoara-Tarnava Mare**, care se întinde pe o suprafață de aproximativ 85.000 de ha, cuprinzând 8 comune, și anume: Biertan, Laslea, Daneș, Albești, Vânători, Saschiz și Bunești. Acest sit este protejat sub Directiva Habitadelor al Uniunii Europene deoarece găzduiește o varietate de animale și plante prioritare la nivel de UE abreviat - SCI (Site of Community Interest) sau Sit de Interes Comunitar

->> HARTA © BOGDAN FLORESCU

Finanțatori: Comisia Europeană și Orange România

Beneficiar: Fundația ADEPT Transilvania

Proiectul STIPA / Saving Transilvania Important Pastoral Ecosystems (LIFE09/NAT/RO/000618) este finanțat de EU LIFE+ și Orange România

